

Fig. 1. Kirken set fra sydøst. NE fot. 1983. – *Südostansicht der Kirche.*

NÆSBJERG KIRKE -

SKAST HERRED

Sognet nævnes første gang i kirkelisten i Ribe Olde-moder (ved midten af 1300'rne), hvor kirken er sat til en afgift på 4 skilling sølv (jfr. s. 1020f.). Det har været *anneks* til Øse sandsynligvis siden 1400'rne.¹ Kronen solgte 1726² kirken til kaptajn Frederik Lassen til Nørholm og Grubbesholm, og med Grubbesholm kom den 1731 til kancelliråd Frederik Hein til Stens-gård på Fyn. Herefter fulgte kirken dette godskom-pleks (fra 1751 knyttet til stamhuset Hvedholm) indtil 1764, da oberstløjtnant Preben Brahe til Hvedholm solgte den til to bønder på egnen.³ Kirken tilhørte herefter lokale beboere, fra 1810 samtlige hartkorns- ejere i fællesskab.⁴ Den overgik til selveje 1. januar

1909.⁵ – Ved klokkeoprævningen 1528 måtte kirken afgive en klokke.⁶ Ved biskop Hans Adolph Brorsons visitats 10. maj 1760 var kun få mødt frem i kirken, fordi visitatsen faldt på en hovdag.⁷

Kirken, der o. 1800 lå frit i landskabet med ud-syn over marker og heder (jfr. fig. 3), omgives nu af nyere bebyggelse undtagen mod nord, hvor et større areal siden 1972 ligger hen som et haveanlæg med henblik på en eventuel inddra-gelse som begravelsesplads. *Kirkegården* har be-

Fig. 2. Kirken set fra nordøst. NE fot. 1983. – *Nordostansicht der Kirche.*

varet sine gamle skel og hegnes af græsklædte jorddiger, udvendig sat med kampesten. I det sydøstre hjørne ses en sten med skåltegn og rundt omkring i diget indgår klumper af jernal og myremalm. Kirkegårdens smukke ramme understreges af en række ældre seljerøn, plantet

rundt langs digets skrånende inderside, men fældet i nord.

Kirkegården har i det mindste siden 1600'rne haft *hovedindgang* i vest, med køreport og låge, og en låge i øst.⁸ En låge i det søndre dige er etableret i begyndelsen af 1900'rne. Alle indgange lukkes af jerngitterfløje, ophængt mellem murede og hvidtede piller, der er afsluttet som aftrappede pyramider. De egnstypiske piller, der er fornyet og ommuret i flere omgange, de vestre 1951, stammer som type sandsynligvis fra begyndelsen af 1800'rne. Porten og »stetten« i vestre dige synes i 1600'rne at have været en teglhængt *†portal*, hvis åbninger afsluttedes med runde buer. Denne blev 1717 afløst af tre murede piller, bundet sammen af gennemløbende bjælker, fastgjort med ankre og dækket med et tag af tagsten. En *flås* til porten nævnes 1688 og 1706. Stetterne i øst og vest lukkedes af drejelige *†kors-*

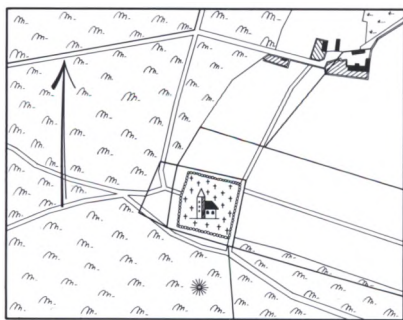
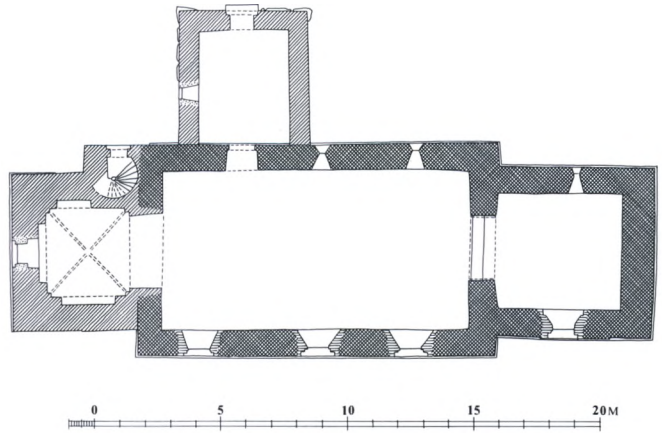

Fig. 3. Matrikelkort 1:10000. Målt 1819 af H. W. Hansen. – *Katasterkarte. Vermessen 1819.*

Fig. 4. Grundplan 1:300. Målt af Henrik Jacobsen og Bi Skaarup 1983. Tegnet af MN 1988. – *Grundriss*.

træer (»hverler«, hvirvler), der sammen med *†jernriste* i tømrede rammer holdt kreaturerne ude.⁸ Ristene fornyedes (sidste gang?) i 1840'rne.⁹

Nord for den østre låge er o. 1950 opført et hvidkalket *ligkapel* med redskabsrum i nordre gavlende. Der blev 1709⁸ givet tilladelse til op-sætningen af et *†degnehus*, der dog ikke ses på matrikelkortet 1819.

Kirkegården henlå 1862⁵ som et græsklædt tæppe uden »planering«, dvs. adskilte begravespladser. En gang førte fra hver af de to ind-gange hen til kirken.

BYGNING

Kirken er en lille romansk kvaderstensbygning, bestående af kor og skib, hvortil der i senmid-delalderen er føjet et våbenhus foran skibets norddør og et tårn ved vestgavlen, sidstnævnt med pyramidespir fra 1811. Orienteringen har betydelig afvigelse til syd.

Materialer. De romanske afsnit er rejst af granitkvadre over en skråkantet *sokkel*; koret er et skifte lavere end skibet. På vanlig vis er de største formater anvendt forneden. I nordsiden modsvares korets to nederste skifter af tre skifter i skibet. Mens denne side er bevaret stort set uændret med oprindelig dør og vinduer, er det, som om kvaderstenene i korets østgavl og kir-kens sydside aldrig har fundet deres leje, men ideligt er blevet omsat, så alle oprindelige åb-ninger nu er forsvundet. Ifølge kirkens regnskab 1694 var de »hugne sten« på korets sydside og

sydøstre hjørne »fra tækning til jorden faldet ud og en del mur indtil altret var fulgt med«, så der var hul igennem. Murermestrene Oluf Pedersen og Hans Christensen arbejdede i tolv dage med at genindsætte kvadrene og brugte hertil 30 tøn-der kalk og 120 mursten.⁸ Murværkets bevæ-gelse og kvadrenes udskriden må have været et problem allerede i middelalderen. På et tids-punkt inden tårnets opførelse har man således *genbrugt* en række *profilerede kvadre* (jfr. s. 1600, nr. 26), som må stamme fra en anden kirke. Det drejer sig om i alt 14 hulkantprofilerede kvader-sten, som er indmuret i spredt orden¹⁰ fra kor-gavlen i øst til tårnets sydside i vest. Det har været foreslået,¹¹ at stenene kunne hidrøre fra

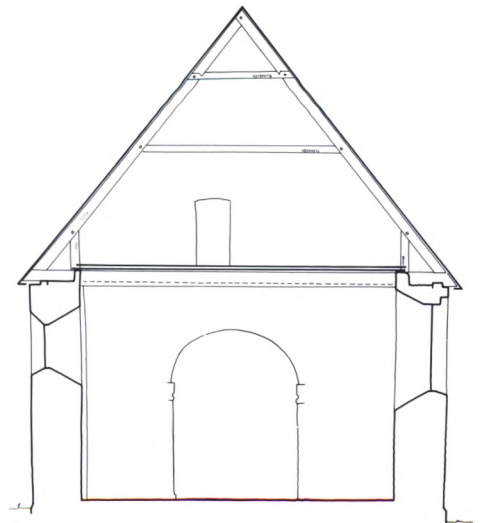

Fig. 5. Tværsnit 1:150 gennem skib, set mod øst. Målt af Henrik Jacobsen og Bi Skaarup 1983. Tegnet af MN 1988. – *Querschnitt durch Schiff nach Osten*.

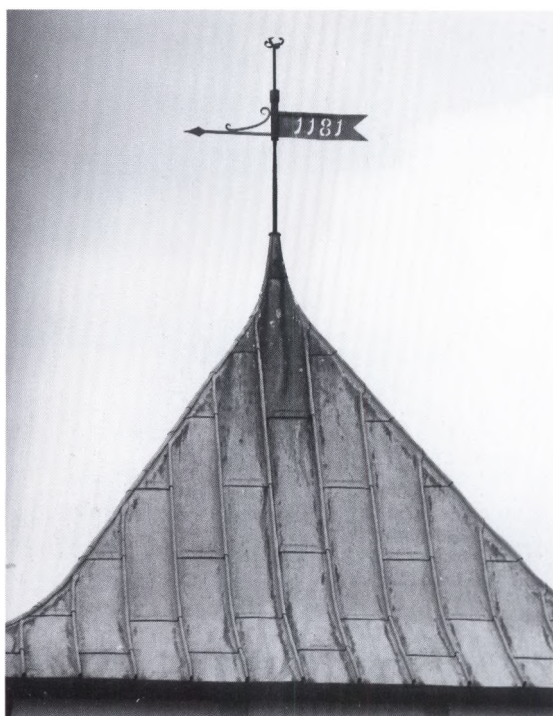

Fig. 6. Udsnit af tårnets spir, opsat 1811. Fornyet vindfløj med forvekslet årstal 1181 (s. 1636). NE fot. 1983. – *Kirchturmspitze 1811 aufgesetzt. Ausschnitt. Erneuerte Wetterfahne mit verwechselter Jahreszahl 1181.*

kirken selv, enten fra en dobbeltsokkel eller gesims, men dette er næppe tilfældet, idet den urørte nordside står med glatte murflader. – Indvendig synes den oprindelige mur at bestå af små marksten.

Døre og vinduer. Ethvert spor af syddøren er

forsvundet. Den retkantede norddør måler udvendig 220 × 105 cm. Den hæver sig over skråkantsoklen og dækkes af en firkantet stensbjælke. Siderne og anslaget er udformet i almindelige bygningskvadre.

Nordsidens tre romanske vinduer, ét i koret

og to i skibet, er genåbnet 1951, da der indsattes blyinfattede ruder. De små højtsiddende åbninger, hvis lysninger findes nær ved ydersiden, har vandret afsluttede overligger. I ydre flugt måler korvinduet 85 × 47 cm, skibets vinduer 127 × 68 cm.

Indre. Den lidt skæve, runde korbue har efter

alt at dømme bevaret sin oprindelige form. Den smykkes af attisk profilerede *kragbånd* (jfr. s.

1600, nr. 8), som minder meget om døbefontens profil. Et skråkantled nederst i vangerne er nu ikke synligt. Både kor og skib dækkes af flade lofter, hvis bjælker 1923⁵ blev beklædt med brædder. Herover ligger stafbrædder. Tidligere var brædderne sømmet på bjælkernes underside.

De *tre gavlspidser* er (som indervæggene?) opført af små rå marksten, sine steder ikke meget større end piksten. Korets øverste spids er ommuret, og spidsen af skibets vestgavl afbrudt i forbindelse med tårnets opførelse. Mellem korets og skibets tagrum er brudt en dør.

Det middelalderlige *egetagværk* har dobbelt lag hanebånd og små korte stivere. Korets seks spærfag og skibets tolv fag er samlet fra vest mod øst. Koret er nummereret med firkantstik, skibet med streknumre.

Det senmiddelalderlige *våbenhus* er på grund af bebyggelsens beliggenhed – lige som i Øse – placeret foran dør som nævnt er sløjfet. Den lille tilbygning er opført af munkesten over liggende syldsten. Taget er nu som tidligere tækket med tegl. I gavlen er en fladbuet dør i spidsbuet spejl, og herover er en spidsbuet blænding, flankeret af to brændte, sengotiske formsten i kløverbladfacon. I vestmuren er 1882⁹ indsat et støbejernsvindue. Et nyt gulv er lagt med røde mursten på fladen. Det hvidkalkede rum har bræddeloft med oprindelige bjælker.

Tårnet ved skibets vestgavl, der minder om

det i Vester Starup, er opført af munkesten i munkeforbandt; nederst i syd og vest er anvendt udflyttede kvadre, i alt syv skifter, heriblandt to profilerede kvadre, der må have indgået i skibets vestmur før tårnbyggeriet. Sydsiden er stærkt skalmuret, øverst helt ommuret. Østmuren rider som nævnt på skibets gavltrekan. Tårnrummet, der får lys gennem et fladbuet vindue i vest (se glasmaleri), dækkes af et samtidigt krydshvælv med kvartstensribber, udspringende fra små helstens hjørnepiller. Rummet forbindes med skibet ved en spidsbuet arkade; i de øvrige sider er helstens, spidsbuede spareblændinger, den nordre lidt smallere end de øvrige af hensyn til spindeltrappen. Denne findes i en selvstændig, blytækket udbygning i hjørnet

Fig. 7. Kirken set fra nord 1897. Chr. Axel Jensen fot. – *Nordostansicht der Kirche 1897.*

mellem skibet og tårnets nordside med fladbuet dør i spidsbuet spejl. Det højrevendte, murede trappeløb er dækket med cement, men undersiden af den munkestensmurede trappe er velbevaret. Mellemstokværket har indvendig store fladbuede, helstens dybe spareblændinger i øst og nord og to mindre, fladbuede i vest. Denne etage er, ligesom det lave klokkestokværk ovenover, ombygget i syd og sydvest, muligvis 1707, da murermeister Hans Christensen arbejdede på tårnet i 32 dage og indsatte 14 nye ankre.⁸ Klokkestokværket har to glamhuller mod vest og ét mod øst samt en lille glug i den vestre af nordsidens to fladbuede blændinger. Det lave *pyramidespir*, opsat 1811,¹² er formentlig inspireret af de Nørholmske tårns spir. Det afløste et *†sadeltag* med gavle i øst og vest. På tårnets østmur, nær det sydøstre hjørne, ses to sammen-skrevne *jernbogstaver*: »VB« eller »NB«

Vedligeholdelse og istandsættelser. Når man ser bort fra spiret, har kirken ikke undergået større ændringer siden tårnets og våbenhusets tilkomst. Vedligeholdelse har i første række omfattet kvaderstensmurværket, hvor sydsiden ofte måtte rettes op og sættes om, samt blytagene, der dækkede hele kirken undtagen våbenhuset, der som nævnt havde tegltag. Hertil kom reparationer af træloftet og murstensgulvene samt de fire *vinduer* i syd, hvis (flad)rundbuede, faldede åbninger formentlig stammer fra renæssancen. Et syn på kirken 26. marts 1668¹³ giver et indtryk af bygningens tilstand i de fattige år efter svenskekrigene. Nogle blyplader var blæst af skibets nordside, og der manglede egebjælke under blyet. I tårnets vestmur var en stor revne fra de øverste glamhuller og ned til jorden. Firs tagsten var blæst af våbenhuset, og vestenden af husets seks bjælker var rådne, og det samme

Fig. 8. †Altartavle (nr. 2, s. 1640), 1902. Foto i NM2. – †Altarbild, 1902.

gjaldt murremmen i denne side. En reparation af vestre stette og port blev anslået til at kræve i det mindste 200 tagsten og ti lægter; over den østre indgang manglede henved 100 tagsten. Et syn optaget i efteråret 1674¹⁴ – og ligesom det første indført i tingbogen – anslog, at kirken ikke kunne sættes i stand for under 177 slette daler.

Den bevarede regnskabsbog 1688-1720⁸ viser, at man til dels har gjort brug af de samme *håndværkere* som i Ansager og Øse, således murer-mestrene Oluf Pedersen og Hans Christensen, der omsatte dele af korets kvadermure 1694. Oluf Pedersen nævnes tillige i de foregående år 1689 og 1692, mens mester Hans optræder igen 1696, 1699, 1701 og 1707. Blandt blytækkerne finder vi Knud Jensen (1692) og Tue Thorsen (1698, 1699 og 1710). Tømmermanden Jens Nielsen og søn reparerede 1695 lofterne i skib og våbenhus, og Niels glarmester i Varde indsatte 1703 140 nye ruder.

Ved et syn på kirken 1792¹⁵ virkede rummet

mørkt, vinduesglasset trængte til udskiftning, og man overvejede at genåbne et af de små romanske vinduer i nord, hvilket dog ikke skete. 1863⁵ indsattes støbejernsrammer i sydsidens fire vinduer. Forinden, i 1856,⁹ var vægfladerne blevet rettet af og pudset glatte. 1874 lagde man cementfliser i korgulvet og i skibets midtgang. 1882 afvaskedes norddørens sider for hvidtekalk. Korgavlens hældede i disse år faretruende mod øst; den var 1887 13½ tomme (ca. 33 cm) ude af lod og må inden 1897 være blevet muret om og rettet op.⁵ Kirkerummet stod i slutningen af 1800'erne (måske også tidligere) med loftsbrædderne sømmet på bjælkerne (jfr. fig. 18). Under ledelse af arkitekt Aage Bugge, Varde, blev bjælkerne 1923 frilagt og harmoniseret med en beklædning.

En *hovedrestauration* 1951 ved arkitekt P. Riis Olsen, Varde, omfattede foruden reparation og omstøbning af blytagene og omsætning af kvadrene i sydsiden og i korets østgavl en udskiftning af støbejernsvinduerne med egetræskarpe og såkaldt antikglas samt genåbning af nordsidens tre romanske vinduer. I kor og skib blev cementfliser og gulvfjæl (under stolene) erstattet af gule teglsten, lagt på fladen. Koret er hævet to trin over skibet, tårnrummet ét trin.

Den velbevarede bygning står i dag i blank kvaderstensmur og med hvidtede, teglmurede tilbygninger; også gavlspidserne samt partierne omkring sydsidens klædelige vinduer er hvidkalkede – som det sig hør og bør i Vestjylland. I det indre er væggene hvidtede, og trælofterne blåmalede.

Varme. Kirkens første kakkelovn blev opstillet 1897⁵ på beboernes begæring i skibets nordøstre hjørne med skorsten op gennem skibets østgavl. 1951 afløstes en kalorifer, opsat 1910, af et elektrisk varmeanlæg.

Vindfløjen (fig. 6) over tårnets pyramidespir er fornyet af byens smed 1951 og bærer årstallet »1181«, som må være en ombytning af cifrene »1811«, året for spirets opsætning, der formentlig har kunnet læses på den ældre fløj (jfr. fig. 7).

Et *glasmaleri* i tårnrummets vestvindue, Kristus på korset, er indsat 1928 og antagelig tegnet af arkitekt Svane i Kolding.

Fig. 9. Indre set mod øst. NE fot. 1983. – *Innenansicht nach Osten.*

INVENTAR

Oversigt. Fra romansk tid stammer granitdøbefonten og den usædvanligt gamle klokke, der meget vel kan være kirkens oprindelige. Ellers repræsenteres middelalderen af de sengotiske alterstager, et muret sidealterbord (nu skjult) og vel af en jernbunden dørfloj, der dog må dateres åbent til 1500'rne.

Rummet domineres af træinventar i egnens ungrenæssancestil, alt anskaffet inden for et tiår. Prædikestolen bærer årstallet 1579, det samme som de stærkt fornyede stolestader, hvortil slutter sig et alterbordspanel og det meste af en præste- og skriftestol med årstallet 1587, nu benyttet i et skab. Fra o. 1587 stammer også altertavlen, der er af katekismustype, en noget forgrovet kopi af Øse kirkes. Den er formentlig udført af den lokale Christen Pedersen snedker i Heager, der nok også har haft en hånd med ved andre af inventarstykkerne. Altersættet er udført o. 1792 af Johannes Brosbøll i Varde.

Farvesætning. Ved restaureringen 1951-1952 fremdroges i altertavlens storfelt det oprindelige maleri, på rammeværket en bemaling med marmorering fra midten af 1700'rne. Det øvrige inventar blev nymalet i fortrinsvis en rød og grå tone.

Alterbordet (fig. 17) er et ungrenæssancepanelværk af fyrretræ, fra o. 1585, 170 × 73 cm, 107 cm højt. Dets forside består af fire fag, kortsiderne af to, alle med høje profilfyldinger under lave frisefyldinger, der på forsiden smykkes af fladsnitsakantus. Bemaling i grå og brune toner fra 1951. Alterpanelet, der står helt op imod korets østvæg, blev frilagt og istandsat 1909.⁵

Et *sidealterbord*, formentlig fra senmiddelalderen, står i skibets sydøsthjørne som underbygning for prædikestolen. Det stod næsten urørt og tilgængeligt indtil 1951 (jfr. fig. 18), da det

Fig. 10. Opstandelsen, altermaleri, o. 1587, efter fremdragelse 1952, men før restaurering (s. 1638, jfr. fig. 11). Georg N. Kristiansen fot. 1952. – *Altargemalde, die Auferstehung, um 1587. Aufnahme nach der Freilegung, aber vor der Restaurierung. 1952.*

blev dækket bag påmuringer (jfr. prædikestol).

†*Alterklæder.* 1688 nævnes to alterklæder, af hvilke det ene solgtes året efter og erstattedes af et nyt. Hertil medgik bl.a. seks alen kattun (bomuld), og det ses, at klædet blev syet og »lavet til« i Varde. 1718 købtes atter stof til et nyt alterklæde, fem alen kattun og seks alen blåt bånd til kantning.⁸ 1862 omtales et rødt alterklæde med guldbort, der 1899 var gammelt og falmet og blev fjernet 1909 ved alterbordets frilægning.⁵

Altertavle (fig. 11) o. 1587, formentlig udført af Christen Pedersen snedker i Heager som en efterligning af Øse kirkes tilsvarende tavle, der var bestilt gennem sysselprovsten. Tavlen er en streng og enkel opbygning af katekismustype med tredelt, gavlprydet storstykke på postament med fyldingsfremspring. Det næsten kvadratiske storfelt og de lidt smallere sidefelter

indrammes af profillister og flankeres af kanneleerede halvsøjler med volutkapitæl og akantusprydbælte. Felterne krones – over en forkroppet profilgesims – af lave trekantgavle, der før en omfattende istandsættelse 1952 afsluttedes af små drejede vasespir (jfr. fig. 18). De sidste har formentlig været sekundære tilføjelser, ligesom postamentets udsavede fyrretræsvinger, der stammer fra en istandsættelse i rokokostil engang midt i 1700'rne.

Tavlens malede fremtræden er etableret ved restaureringen 1952, da storfeltets oprindelige maleri, Opstandelsen, blev fremdraget og i ret væsentligt omfang nymalet (jfr. fig. 10). Kristus står frontalt over graven i en gul strålekrans, iført lændeklæde og karmoisinrød kappe med gyldent for. Han holder i venstre hånd sejrspanen (Dannebrog), mens den højre arm er udstrakt velsignende. Omkring graven ses fire romerske soldater, de tre med forfærdet gestus, den fjerde endnu sovende med albuen hvilende på sarkofagen. I baggrunden anes til højre Golgathahøjen med de tre kors, til venstre Jerusalems tempelbygning. Oprindelige er også sidegavlernes malede englehoveder,¹⁶ mens midtgavlens Jesumonogram stammer fra restaureringen 1952 ligesom sidefelternes og postamentets versalindskrifter fra Joh. 5,24-25, Joh. 15,9-11 og Joh. 14,6. Tavlenes øvrige bemaling stammer fra rokokotidens istandsættelse. Søjlerne står hvide med forgyldte kapitæler og prydbælter, rammeværket gråmarmoreret og postamentvingerne blå, kantet med gule og brune volutter og bladværk.

Tavlen er den bedst bevarede af en række næsten ens alterprydelser af katekismustype, som i betydeligt omfang synes at være formidlet til landsbykirkerne af sysselprovsten Anders Sørensen Vedel (se s. 1612 med note 26). I provstens regnskabsbog ses Næsbjerg kirke da også o. 1587 at have været ham 13 dl. skyldig »til en ny tavle«, men indførslen er streget ud.¹⁷ Forklaringen kan måske findes i en jävnførelse mellem de smukt udførte skæringer på Øse-altertavlen, som Vedel anskaffede, og Næsbjerg-tavlens noget klumpede halvsøjler med særegne volutkapitæler. Disse svarer ganske til Øse-præ-

Fig. 11. Altertavle, o. 1587 (s. 1638). NE fot. 1983. – Altartavle, um 1587.

dikestolens (s. 1616 med fig. 25, 28), og det må derfor formodes, at kirkeværgerne har afbestilt den hos provsten bestilte ny tavle og i stedet har ladet den lokale Christen Pedersen snedker gøre den eksisterende tavle efter mønster af den netop hjemskrevne i Øse.¹⁸ Storfeltets maleri er udført på kridtgrund som den øvrige samtidige staffering, hvortil som nævnt hører sidegavlenes englehoveder. Herudover synes også midtgavlen at have rummet et malet motiv; på rammeværket er konstateret forgyldning, rød, grøn, rødbrun og hvidgrå farve, og i sidefelterne og postamentet har der været indskrifter i forgyldt fraktur på smaltbund.

Ved midten af 1700'rne fik tavlen en oppudsning i rokokostil. Rammeværket fik sin nuværende bemaling med marmorering, og det bibeholdte opstandelsesmaleri suppleredes i sidefelterne med billeder af to stående personer, der ved undersøgelsen 1952 stod meget udviskede. Da der i syd sås rester af en opslået bog med ordet »[E]van[g]elium« (sort kursiv), har der snarest været tale om fremstillinger af Moses og Kristus, repræsenterende henholdsvis Loven og Evangeliet.¹⁹ De var malet på sort bund i en grågrøn portalindramning. Af samtidige indskrifter konstateredes blot i postamentfeltet bogstaverne »...opstan...« (gul kursiv på blå

Fig. 12-13. 12. Alterkalk, o. 1792, udført af Johannes Brosbøll, Varde (s. 1640). 13. Alterstage, gotisk, o. 1500 (s. 1641). NE fot. 1983. — 12. *Kelch, von Johannes Brosbøll, Varde, geschaffen. Um 1792.* 13. *Gotischer Altarlev 1500.*

bund), utvivlsomt en rest af skriftstedet »Jeg er Opstandelsen og Livet« (Joh. 11,25), der læstes på tavlen 1765.³

Ved en ny istandsættelse 1853 blev der i stortfeltet malet en fremstilling af Kristus på korset, hovedsageligt i gråtoner. Sidefelter og postament fik gule frakturindskrifter på sort bund med citater fra Joh. 17,3, Joh. 10,11 og 2. Kor. 5,15, og rammeværket blev nymalet i lyse toner, topgavlne med malede, hvidgrå ornamenten på brun bund. Endelig markerede året »18/53« på postamentvingerne restaureringen, der i det væsentlige har fulgt den syv år tidligere istandsættelse af altertavlen i Øse og må skyldes samme landsbymaler (jfr. s. 1612).

1902 blev tavlen nedtaget og ophængt i tårnummet, hvorfra den senere blev flyttet til skibets nordvæg (fot. i NM2). Med restaureringen

1952 har altertavlen fået sin nuværende fremtræden og er blevet genopsat på altret.

†*Altertavler.* 1) 1765 omtales, uvist om i Øse eller Næsbjerg kirker, »adskillige apostelbilleder, der nu er nedtagne og bortkastede«,³ formentlig middelalderlige alterfigurer. 2) 1902 (fig. 8), en opbygning i renæssancestil med maleri, Opstandelsen, af Jørgen Hansen. I postamentfeltet malet indskrift med citat fra Joh. 11,25. Fjernet 1952.

Altersølv, o. 1792, udført af Johannes Brosbøll i Varde.²⁰ *Kalken* (fig. 12) er 21 cm høj, med cirkulær, aftrappet fod, der ligesom den linseformede knop er svejknækket. På foden er fæstnet et krucifiks med støbt Kristusfigur. Skaftledene er konkave, af uens størrelse, bægeret glat med let svejet rand. Under bunden ses sølvmedens stempel og Vardes bymærke (Bøje 1982 nr. 6873

og 6841), en indprikket vægtangivelse »Wog 25 Lod« samt en nyere, graveret påskrift: »Næs-bjerg Kirke 34«. Den sammenhørende disk, tv. 13 cm, er glat med cirkelkors på fanen og har på undersiden samme nyere påskrift som kalken.

Altersættet er udført 1792 eller ret kort efter af et ældre og mindre f. altersæt, der da ønskedes fornyet (se ndf.).¹⁵ 1844 ønskede synet kalk og disk afpudset hos en guldsmed, der skulle forgyldte disken indvendigt og fjerne levningerne af en udvendig forgyldning.⁹ 1899 omtales opkogning og indvendig forgyldning af altersættet.

†*Altersølv*. Efter svenskekrigene havde kirken 1700 kalk og disk af tin,²¹ der endnu nævnes 1765, tillige med et altersæt af sølv, der dog var for småt. Det sidste beroede 1792 hos kirkeejeren, der da af synet fik påbud om at få kalk og disk sat i stand og gjort større.¹⁵

Alterkande og *oblatæske* af sort porcelæn med guld Kors fra Den kongelige Porcelænsfabrik, anskaffet henholdsvis 1844 og 1876.⁹

Alterstager (fig. 13), gotiske fra o. 1500, 33 cm høje. De har nogenlunde ensdannet fod og lyse-skål med profilering, cylinderskaft med tre skarprykkede skafringe og hviler på tre tæer. Af disse er de to (på hver stage) fornyede ligesom lysetornen, der er af jern. Inde i skålene er stagerne rødakerede. En nær parallel findes i Skanderup kirkes alterstager (Anst hrd.), der bærer minuskelindskrift med giverens navn og dedikation til et alter. Stagerne, der tidligst omtales 1688,⁸ manglede 1840 hver to af malmtæerne, der var erstattet med fødder af træ og jern. De ønskedes derfor fornyet i form som de gamle.⁹ *Syv stage*, nyere, med grenede arme.

†*Messehagler*. En hagel nævnes 1688,⁸ 1791 en af grønt fløj,¹⁵ der var borte 1829.⁹ 1840 anskaffedes en ny messehagel af sort fløj med kors af silkebånd »i stedet for sølvgaloner«.⁹ Den brugtes indtil 1863, og 1893 købtes atter ny hagel, af rødt fløj med guldbort.⁵

Alterskranke, 1952, femsidet med støbejernsbalustre og læderbetræk, svarende til Øse kirkes. †*Alters kranker*. 1) Formentlig fra 1700'erne, beskrevet 1862 som et knæld af fyrretræ, udstoppet og beklædt med læder, og med gitter-

værk af fyr.⁵ 2) 1866, udgørende en trekvartcirkel og med træbalustre (jfr. fig. 18), svarende til den tre år ældre i Øse kirke.

Døbefont (fig. 14), romansk af rødlig granit, 90 cm høj, tilhørende egnens glatkummede vestjyske type (Mackeprang: Døbefonte s. 407). Foden har en meget forenklet søjlebaseform med hjørneknopper, kummen er over et uregelmæssigt, konisk skaft halvkugleformet, tv. 69 cm. Dens attisk profilerede mundingsrand, hvis øvre rundstav som vanligt er erstattet med platte, minder meget om profilen på kirkens korbuekragbånd (s. 1634 og s. 1600, nr. 8). Kummen er nu udmuret og forsynet med en træring, og al bemaling fjernet 1882, da fonten blev afvasket for kalk og farve.⁹ Døbefonten, der 1791 sagdes at være »af én sten, revnet lidt i den ene side«,¹⁵ flyttedes 1861 fra korets nordvesthjørne til korbuens nordvange,⁹ hvor den ses 1897 (fig. 18). Sin nuværende plads i skibets nordøsthjørne har fonten fået 1952.

Dåbsfadet er fra 1860, glat, tv. 40 cm, svarende til Øse kirkes fra 1861, og som dette 1926 suppleret med en glorieformet fane til de nuværende 60 cm. Kirken savnede 1830 dåbsfad.⁹ *Dåbskande*, 1926, 27 cm høj, svarende til Øse kirkes. På korpus graveret fraktur: »Fra Næs-bjerg Ungdomsförening 1926«. En †*dåbskande* fra 1890,⁵ med malet kors, ses på interiørbilledet 1897 (fig. 18).

Fig. 14. Døbefont, romansk af granit (s. 1641). Tegning af E. Rondahl 1897. – *Romanische Granittaufe*.

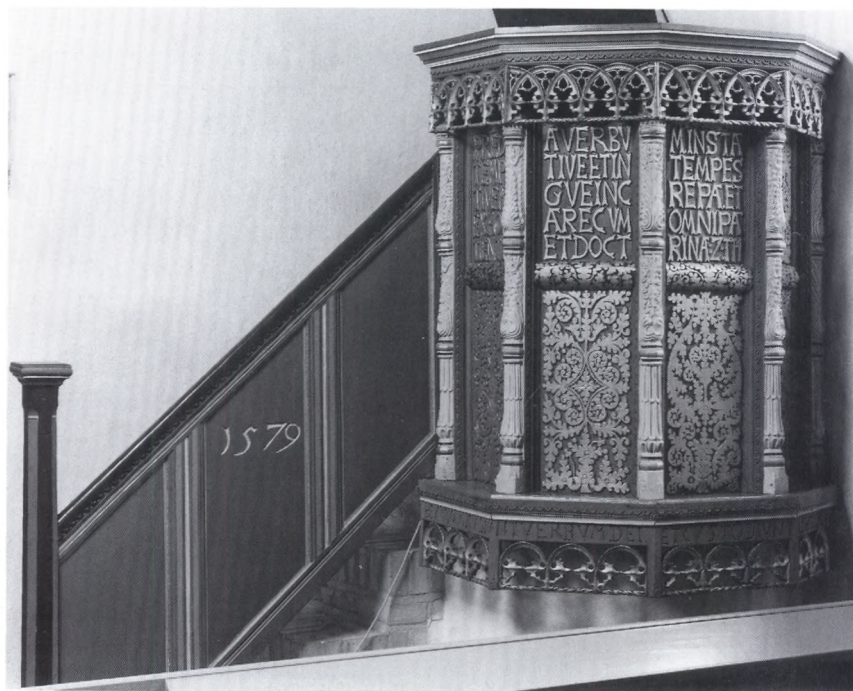

Fig. 15. Prædikestol, 1579 (s. 1642). NE fot. 1983. – Kanzel, 1579.

Prædikestol (fig. 15), 1579, i egnens karakteristiske ungrenæssancestil med flere forsinkede gotiske træk. Den består af fire høje fag, der af afrundede, vandrette rammestykker midtdeles i to rækker felter. Fagene flankeres af slanke, led-delte hjørnebalustre, der smykkes af akantusløv og tungeornamenter og på siderne ledsages af neglesnit. Stiliseret, fladsnitagtig akantus dækker rammestykkerne, de nedre felter og øvre rækkes vægfelt. I de tre øvre felter nærmest opgangen læses en gennemløbende, femlinjet indskrift med reliefversaler: »Predic/a verbv/m in-sta/ tempes/tive et in/tempes/tive ar/gve inc/repā et/ exhort/are cvm/ omni pa/tientia/ et doct/rina 2 T 4« (Prædik ordet ... 2 Tim. 4,2). Både kron- og fodliste ledsages af neglesnit og har en nedhængende, gennembrudt frise af rundbuer (kronlistens krydsende) med gotiske fiskeblærer og korsblomster. På den nedre hængfrise er indskåret versalerne: »Beati qvi avdiu/nt verbvm dei/ et cvstodivnt illvd./Lvc. 11 ca(p)« (Salige er de, som hører Guds ord ... Luk. 11, 28). Det samtidige opgangspanel med mægler har tre fag med profilfyldinger og hånd-

liste ledsaget af neglesnit. I den midterste fylding er med store tal indskåret årstallet »1579«.

Prædikestolens bemaling er fra 1952. Dominerende er en rød tone, som i felterne danner bund for bogstaver og skæringer, der ligesom buefriserne står forgyldt. Balustrene står hvide med lidt forgyldning og rødt, rammeværket er hovedsagelig blåt. Også gesimsens dækplanke og læsepult (i blank eg) stammer fra 1952, da den murede underbygning fik sin nuværende afrundede form med trappe i blanke sten.

Indtil 1952 havde stolen bevaret sin oprindelige opsætning på et bibeholdt middelalderligt sidealterbord i skibets sydøsthjørne (jfr. fig. 18), der nu er skjult bag den unødvendige moderne påmuring.²²

En *†himmel*, tilføjet 1604, bærer indskriften: »Salige ere de som høre Guds Ord og bevare det. Luc. 11,(28), 1604«. Mens dette skriftsted vel har været at læse i frisen, har følgende navne m.m. rimeligvis været fordelt på topstykkerne: »Niels Jesen. Mads Hansen. Jens Lauridsen Riber. Hr. Povel Jørgensen Barfod. Deus providebit (Gud vil drage omsorg). Anno 1604«.³ Det sidste navn

er den daværende præsts, de øvrige formentlig kirkeværger og andre sogneboere.²³

Omkring midten af 1700'erne (før 1765) har prædikestolen fået samme nymaling med marmorering som altertavlen. 1798 var prædikestolshimlen rådden, og året efter omtales dens jernophæng som så rustent, at der var fare for nedstyrtning.¹² Himlen var borte 1874,²⁴ da opgangen blev egetræsmalet,⁵ hvorefter prædikestolen fremstod, som Chr. Axel Jensen så den 1897, med flæsepult og stofbeklædning (fig. 18). Restaureringen 1952 gav stolen sin nuværende fremtræden.

Stolestader (fig. 19), 1579, i egnens ungrenæssanceformer, men stærkt fornyede 1952, da de nuværende bænke i stil med Øse kirkes blev indsat. Af de 28 fyldingsgavle, nu 102 cm høje, er hovedsageligt skæringerne gamle, mens rammeværket med de egnstypiske småspir stort set er nyt. I overfyldingerne ses et enkelt sted en arkade med neglesnit på bueslaget, men ellers overalt stiliseret akantusløv, der stedvis vokser ud af en vase. Underfyldingerne prydes af foldeværk, hveranden med tre hjerteformede gennembrydninger. Den forreste gavlf i syd har på rammeværket indskåret årstallet »1579« (fig. 19). Forpanelet i syd har over fem høje spejlfyldinger små frisefyldinger med fladsnitsakantus (fig. 19). Indgangspanelerne er tilsvarende, men i frisefyldingerne ses to dyr, og de indfattes af vandrette lister med neglesnit. Til indgangspanelet i øst slutter sig endvidere to panelfag, i hvis nedre fyldinger akantusløvet er arrangeret i rombeform omkring en roset. Fire andre stykker stolepanel med akantusfyldinger indgår nu i orgelunderbygningen. Stoleværkets bemaling fra 1952 slutter sig til prædikestolens, rammeværket er rødt, og løvværket står gult, foldeværket gråt på blå bund.

I årene 1707-17 omtales gentagne gange reparation og fastgørelse af skamlerne (stolestaderne),⁸ der 1791 opregnedes til 20 mandsstole og 10 kvindestole.¹⁵ Tallet var 1862 uforandret 30 kirkestole, af hvilke de fem havde fyldingsryglæn, én dør.⁵ 1849 omtales maling af stolestaderne med lys perlefarve,⁹ og 1873-74 gennemførtes en større forandring. Kvindestolene, der

Fig. 16. Panelvæg med dør fra (†)præste- og skriftestol 1587, nu benyttet i skab fra 1952 (s. 1644). NE fot. 1983. – *Wandvertäfelung mit Tür von (†)Beichtstuhl, 1587. Jetzt in einem Schrank von 1952 verwendet.*

Fig. 17. Alterbord, o. 1585 (s. 1637). NE fot. 1983. – *Altartisch, um 1585.*

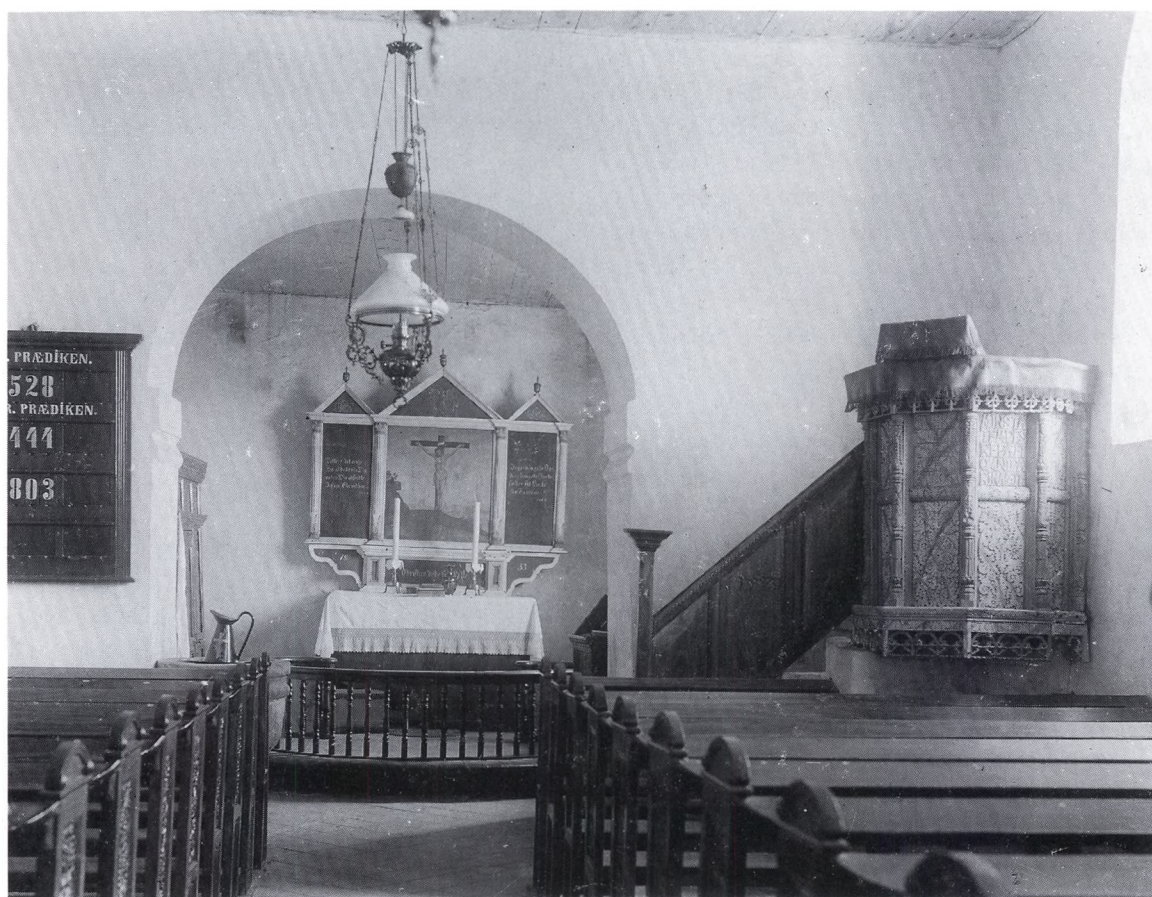

Fig. 18. Indre set mod øst 1897. Chr. Axel Jensen fot. – *Innernes nach Osten, 1897.*

hidtil havde været længere end mandsstolene, blev rykket ind og fik nye bænke med rygstød og skråpulte. Næppe var dette arbejde påbegyndt, før det besluttedes at give mandsstolene tilsvarende nye bænke, og gavlenes gamle småspir blev erstattet med små voluttopstykker (jfr. Henne s. 1261). Endelig blev alt malet i en lys egetræsådring,⁵ hvorefter staderne fremtrådte, som de stod ved Chr. Axel Jensens besøg 1897 (fig. 18), da han endnu så »bjælkefødder«, under staderne ved indgangen (jfr. Kvong kirke s. 1175 med fig. 23). 1910 fortrængte en kalorifer stovværk fra skibets nordøsthjørne,⁵ der ved stovværkets nyopstilling efter restaureringen 1952 indrettedes som dåbsrum.

Af en *†præste- og skriftestol* fra 1587 er bevaret en panelvæg med dør (fig. 16), 1952 brugt som forside i et messeskab. Af panelets tre fag med

fyldinger i tre rækker danner to fag med fire fyldinger dør. Den har over to glatte højfyldinger to indskårne arkadefyldinger med neglesnit på bueslaget; herunder læses på den ene årstallet »1587«. Ud for døren har det tredje fag tilsvarende, lidt højere fyldinger, den øvre med et stort svikkelfelt udfyldt med fladsnitsakantus. Tre lave frisefyldinger foroven, med tilsvarende akantusløv, indrammes af en fremspringende liste med karnisprofil og øverst et frisebræt med stiliserede liljer. Bemaling fra 1952 i to grå toner med gule og røde lister.

Panelet har dannet syd- eller vestvæg i en skriftestol, der efter egnens skik har stået i væghjørnet nord for altret.²⁵ 1791 sagdes stolen at være til fire personer.¹⁵ 1861 blev den flyttet til korets nordvesthjørne og afkortet i linje med korbuevangen, og ved opsætningen af det ny

knæfald 1866 fik den af pladshensyn »afbrukt« hjørnet (jfr. *skriftstolen i Øse s. 1625 med fig. 37).⁹ 1884 blev skriftestolen overstrøget med egetræsmaling og stod således i koret (jfr. fig. 18) indtil reduktionen og omdannelsen 1952.

†*Degnestol*, slutningen af 1500'rne, bevaret er kun et stykke af pultbrættet med indristninger tilbage til 1600'rne (jfr. Hodde s. 1484 med fig. 32), nu opsat som hylde i den forreste kirkestol i syd. På interiørbilledet 1897 (fig. 18) anes degnestolen i korets sydvesthjørne, med frisefyldinger og høj spidsgavl svarende til Øse kirkes (s. 1624). Den havde da en egetræsmaling fra 1884 og var 1861 blevet flyttet fra sin gamle plads i hjørnet syd for altret.⁹

Skab (fig. 16), 1952, til messeklæder, udført med benyttelse af panelvæg fra (†)præste- og skriftestol 1587 (jfr. ovf.). I koret ved sydvægen.

En †*pengetavle* omtales 1791,¹⁵ 1862 en †*pengebøsse* (»sparekasse«) af blik.⁵

Dørføj (fig. 23), 1500'rne, imellem våbenhus og skib. Den måler 224 × 114 cm (8 × 4 fod) og består af to kraftige egeplanker, der på ydersiden sammenholdes af 14 svære vandrette jernbånd, på indersiden af tre. Gangjernene er nyere; på ydersiden findes et oprindeligt, cirkulært døringsbeslag med snoet ring, et tilsvarende på indersiden er nyere. Her er også rester af låsetøj med svær bolt. Dørføjen står mørkebrun med gråmalede beslag.

Orgel, 1952, med seks stemmer, ét manual og anhangspedal, bygget af Marcussen & Søn, Åbenrå. Disposition: Gedakt 8', Spidsgamba 8', Principal 4', Rørføjte 4', Flachføjte 2', Mixtur II-III. Facaden, der er tegnet af P. Riis Olsen i samarbejde med orgelbyggeriet, gentager arkitektoniske motiver fra altertavlen. I sokkelens forside er indsat fire akantusprydede fyldinger fra stoleværket. I vest. †*Orgel*, o. 1911, med tre stemmer og oktavkoppel, bygget af Horsens Orgelbyggeri ved M. Sørensen. Pneumatisk aktion, bælgventillade.²⁶

Salmenummertavle, 1952, 83 × 55 cm, hvidmalet med rød profilkant foroven og stifter til ophæng af letmetalcifre. På triumfvæggen, nord for korbuen.

To nyere *lysekroner* i skibet har afløst en †*lysekrone* til petroleum, anskaffet i slutningen af 1800'rne (jfr. fig. 18).

Kirkeskib (fig. 24), orlogsfregat »Ansgar«, ophængt i skibet 1926 eller 1927. Det er en kopi af skibet i Øse kirke og er udført af samme bygger.²⁷

En †*ligbåre* nævnes 1688⁸ og 1862, derimod var der ingen 1909.⁵

Klokke (fig. 20) romansk, fra første del af 1200'rne, udført af samme støber som klokker i Hjerndrup, Skrydstrup og Hammelev (Haderslev amt) og i de sydslesvigske kirker Kating og Karlum, den sidste med formodet støbermærke (Uldall s. 9f.). Den måler 71 cm i tv. Profileret på halsen og ved overgangen til slagringen, der som de ovennævnte klokker smykkes af et rombe-mønster af krydsende linjer. Klokken, der er ophængt i en ældre slyngebom, omtales tidligst 1688.⁸ 1693 blev »klæberen« (kneblen) fornyet, 1698 fik akslen store nye jernbøjler, og 1713 anskaffedes en ny ringestang, tre alen lang.⁸ 1765 noterede præsten, at klokken ikke lød så vel.³ En †*klokke* afleveredes ved klokkeopkrævningen 1528.⁶

Fig. 19. Stolegavl og forpanel 1579 (s. 1643). NE fot. 1983. – *Gestühlswange mit Paniel, 1579.*

Fig. 20. Klokke, første del af 1200'rne (s. 1645). NE fot. 1983. – *Glocke, erste Hälfte des 13. Jahrhunderts.*

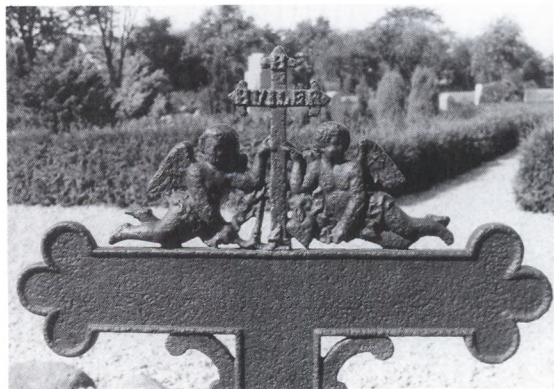

Fig. 21. Støbejernskors (nr. 8, s. 1647) fra slutningen af 1800'rne. EN fot. 1988. – *Gusseisernes Grabkreuz.*

Klokkestolen er gammel, af egetræ i et fag, formentlig opsat 1690, da Jens tømmermand nedtog det gamle brøstfældige træværk ved klokken, huggede nyt til og satte det op igen. Arbejdet tog syv dage, og til pander, nagler, bøjler og spiger medgik $1\frac{1}{2}$ lispd. jern.⁸

GRAVMINDER

På kirkegården mellem våbenhus og tårn er 1986 samlet ni sortmalede *støbejernskors*, opstillet i tre rækker (fig. 22). Blandt korsene optræder to for egnen karakteristiske typer: 1) med kløverbladsformede korsender (jfr. Henne, s. 1268) (nr. 5, 6). 2) med fligede korsender (jfr. Henne, s. 1268) (nr. 1, 2, 4, 7).

1) O. 1847. Jørgen Pedersen, *26. maj 1795 i Øse, †12. febr. 1847 i Nesbjerg. På bagsiden gravvers. Kursiv. Type 2, 92×48 cm, med profileret fod på støbejernspostament, højde 23 cm. Korsstammen repareret med jernplade.

2) O. 1871. Hans Lauridsen, gårdmand, *10. okt. 1802 i Bjalderup, †17. juni 1871 i Næsbjerg. På bagsiden gravvers: »Elsket og savnet af din efterladte hustru og børn. Fed (sic!) med dit støv«. Versaler. Type 2, 90×48 cm, med stjerne på korsendernes for- og bagside. Den profilerede fod er nedstøbt i et støbejernspostament, højde 25 cm, med påsat engelfigur bærende kors og palmegren. Korsstammen repareret med jernplade.

3) O. 1874. Maren Jensen, *2. juli 1834, †8. maj 1874 på Westervang, og hendes lille barn. Antikva og versaler. Kors, 111×76 cm, med krabbebladsformede korsender, hvori indsat en roset. Indskriften har en enkel profilindramning. Over den profilerede fod, nederst på korsstammen, et krabbeblad, og på korsskæringens bagside en blomsterkrans. Nedstukket i jorden. Typen findes tillige på Lindknud kirkegård (Malt hrd.).

4) O. 1889. Jens Christian Pedersen, *3. marts 1804 i Næsbjerg, †3. juni 1889 sammesteds. På

Fig. 22. Støbejernskors, hovedsagelig fra 1800'ernes sidste halvdel, samlet nord for tårnet (s. 1646). EN fot. 1988. – *Gusseiserne Grabkreuze*.

bagsiden gravvers. Versaler. Type 2, 90×48 cm, med stjerne på korsendernes for- og bagside samt profileret fod. Nedstukket i jorden.

5) O. 1890. Else Sørensdatter, *1809 i Øse, †1890 i Næsberg. På bagsiden gravvers. Versaler. Type 1, 91×48 cm, med profileret fod faststøbt på støbejernspostament, højde 23 cm. Korsstammen repareret med jernplade.

6) O. 1897. Maren Jensen, *29. sept. 1829 i Siig, †1. febr. 189(7) i F...ager. Gravvers. Versaler. Type 1, 109×66 cm, nedstukket i jorden.

7) O. 1907. Peder Christian Christensen, fhv. sognefoged, DBM, *17. aug. 1828 i Skonage[r], †30. nov. 1907 sammesteds. På bagsiden gravvers. Versaler. Type 2, 94×48 cm, som nr. 4.

8) Slutningen af 1800'rne. Indskriften forsvundet. Latinsk kors, 64×39 cm, hvis øvre arm er udformet som et dobbeltsidigt, lille kors med liljearme, flankeret af to liggende engle (fig. 21).

De bærer henholdsvis et anker og et hjerte. Profileret fod nedstøbt i cementblok.

9) Slutningen af 1800'rne. Indskriften forsvundet. Som nr. 8.

Ifølge Jacob Helms havde kirken 1873 ingen epitafier eller ligsten.

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Ribe amt i almindelighed henvises til s. 50f., vedr. litteratur og forkortelser til s. 54f. Endvidere er benyttet:

Ved embedet. Synsprotokol 1862ff. – *LA Vib.* Skast herreds tingbog 1668 og 1674. Regnskabsbog for Næsbjerg kirke 1688-1720.

NM2. Håndskrifter. F. Uldall: Om de danske landsbykirker VII, 1886, s. 24-26. – *Indberetninger.* Jacob Helms 1873 (bygning, inventar), Chr. Axel Jensen 1897 (bygning, inventar), Georg N. Kristiansen 1951 og 1952 (altertavle), Mogens Larsen 1977 (altertavle),

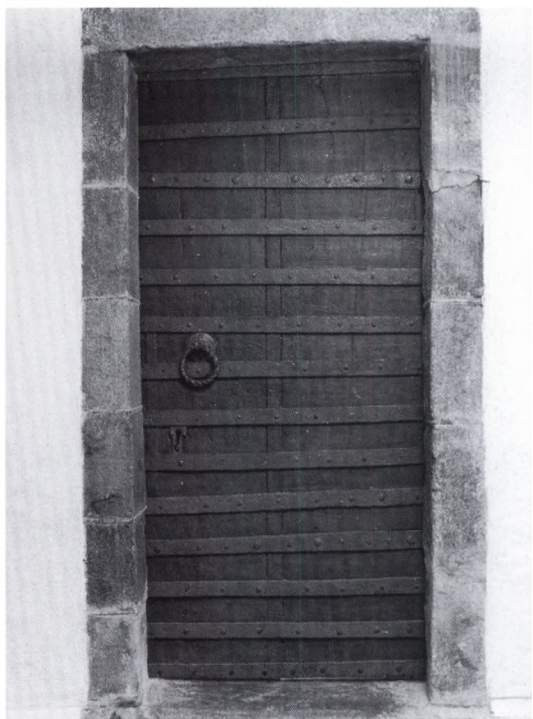

Fig. 23. Dørfløj mellem våbenhus og skib, 1500'rne (s. 1645). NE fot. 1983. – *Türflügel zwischen Vorhalle und Langhaus, 16. Jahrhundert.*

Kurt Viggo Nielsen 1980 (altertavle), Ebbe Nyborg 1987 (inventar).

Tegninger og opmålinger. NM2. Tegning af døbefont og alterstage ved E. Rondahl 1897 og 1898. Plan og snit af bygning samt forslag til bjælkeloft ved Aage Bugge 1922. Plan og tværsnit af bygning ved Henrik Jacobsen og Bi Skaarup 1983.

Historisk indledning ved Michael H. Gelting, beskrivelse af bygning ved Niels Jørgen Poulsen, inventar ved Ebbe Nyborg og Ole Olesen (orgler), gravminder ved Vibeke Andersson. Redaktionen afsluttet juli 1988.

¹ Jfr. Øse s. 1629, note 3. -

² Kronens Skøder IV, 633-34. -

³ LA Vib. Ribe bispearkiv. Præsteindberetninger til biskop Bloch 1766-69 (C 4.774). Køberne var Niels Nielsen i Veldbæk, Jerne sogn, og Niels Christensen i Næsbjerg. Sidstnævnte havde sin gård i fæste af Næsbjerg kirke. -

⁴ RA. DaKanc. A 30. Fortegnelse over kirker og disses ejere. -

⁵ Synsprotokol 1862ff. -

⁶ RA. Reg. nr. 108A nr. 21. Fortegnelse over indkrævede klokker 1528-29. -

⁷ Hans Adolph Brorson: Visitatsberetninger og breve -

udg. ved L.J. Koch, 1960, s. 141.

⁸ LA Vib. Ribe bispearkiv. Regnskabsbog for Næsbjerg kirke 1688-1720 (C KRB 305).

⁹ LA Vib. Skast, Ø. og V. Horne herreders provsti 1828-91 (C 44.3-5).

¹⁰ Nogle sten vender den profilerede side nedad.

¹¹ Således af F. Uldall 1886.

¹² LA Vib. Ribe bispearkiv. Indberetninger. Kirke- og præstegårdssyn 1793-1815.

¹³ LA Vib. Skast herreds tingbog 1668; synet er indført 5. maj 1668.

¹⁴ LA Vib. Skast herreds tingbog 1674; synet er indført 20. oktober 1674.

¹⁵ LA Vib. Ribe bispearkiv. Kirkesyn 1788-92 (C 4. 190).

¹⁶ Af disse måtte efter fremdragelsen 1952 ca. 20% rekonstrueres, for maleriets vedkommende var det tilsvarende tal o. 25%.

¹⁷ RA. Anders Sørensen Vedels regnskabsbog. En anden indførsel oplyser, at provsten er kirken 17 dl. skyldig.

¹⁸ Jfr. eksempelvis Øse kirke (s. 1607), hvor provstens entreprise med Ribe-håndværkere 1637 blev forbigået af kirkeværgerne, som lod andre (lokale) udføre arbejdet.

¹⁹ Georg N. Kristiansen har i sin indb. (i NM2) foreslået, at der har været tale om to apostle, måske Peter og Paulus. Rokokorestaureringen har paralleller i flere af egnens kirker, eksempelvis Julius Kochs nymaling 1752 af altertavlen i Kvong kirke (s. 1169f. med fig. 26) og nymalingen 1747 i Horne (s. 1456f). Begge steder var Moses og Kristus fremstillet i sidefelterne.

²⁰ Ole Faber og Bo Bramsen: Varde Sølv. Guldsmedemestre på Varde-egnen og deres arbejder ca. 1600-1870, Varde 1983, s. 74f., 131 samt fig. 153 a-b. Sættet er her ikke nærmere dateret.

²¹ LA Vib. Ribe bispearkiv. Kirkesyn 1696-1775 (C 4.189).

²² Ændringer i underbygningen blev frarådet af Nationalmuseet. Eksempler på katolske alterbordes funktion som bærer af prædikestolen findes bl.a. i Lunde (s. 1123), Ovtrup (s. 1148) og Henne (s. 1257).

²³ Skriftestedet svarer til det på den et år ældre (†)prædikestolshimmel i hovedsognet Øse (s. 1621), tilskrevet H. P. snedker. Da også den latinske sentens kendes fra flere af denne håndværkers prædikestolshimle (Ølgod, Ansager), er det nærliggende at formode, at han har leveret himmel også til Næsbjerg kirke (jfr. s. 1542 med note 71). -

²⁴ NM2. Indb. 1874 ved Jacob Helms. -

²⁵ Jfr. eksempelvis s. 1206, 1230 og Erik Skov: Skriftemål og Skriftestol, i Kirkens Bygning og Brug, Studier tilegnet Elna Møller, 1983. -

²⁶ Horsens Orgelbyggeri: Katalog 1923. -

²⁷ Henningsen: Kirkeskibe Ribe, s. 364. -

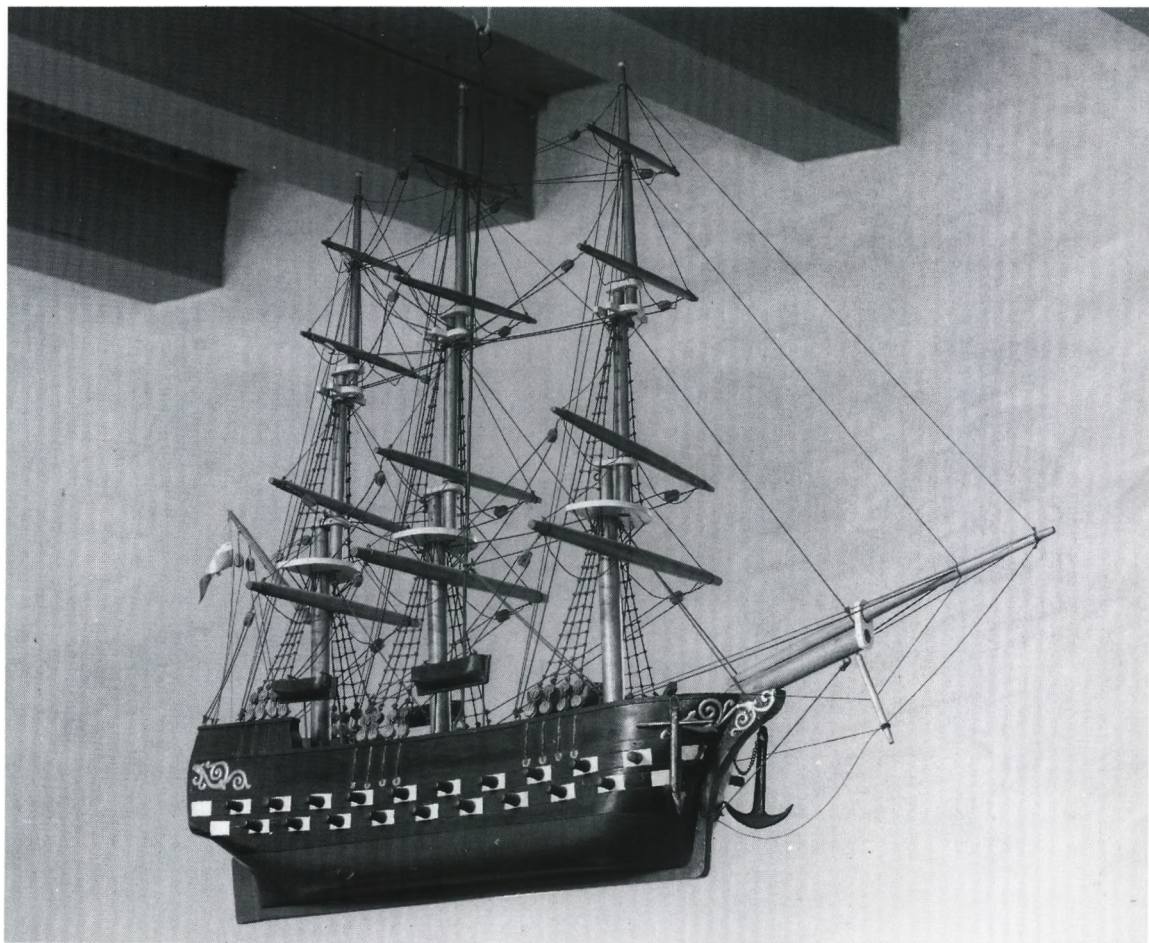

Fig. 24. Kirkeskib (s. 1645), orlogsfregatten »Ansgar«, bygget af lods på Samsø og ophængt i kirken o. 1926. NE fot. 1983. – *Kirchenschiff*.